

Μάθημα: Φιλοσοφία-Αισθητική
Εισηγητής: Νικήτας Μ. Χιωτίνης

Σουρεαλισμός:
**Προς αναζήτηση μιας
Υπερπραγματικότητας**

Επιμελητές:
Νικολοπούλου Μαργαρίτα
Γιωργανάκη Ιωάννα

Α.Τ.Ε.Ι Αθήνας Σχολή Γραφικών και Καλλιτεχνικών Σπουδών
Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, Διακόσμησης και
Σχεδιασμού Αντικειμένων.

Χειμερινό 6^ο Εξάμηνο

Έτος: 2011-2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ορισμός	σελ 1
Φιλοσοφία	σελ 1
Σχέση Νταντά-Σουρεαλισμού	σελ 1
Η Γέννηση του Σουρεαλισμού	σελ 2-3
Το Μανιφέστο του Σουρεαλισμού	σελ 3
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ-ΠΟΙΗΣΗ	σελ 4-7
• André Breton	σελ 4
• Paul Eluard	σελ 5
• Antonin Artaud	σελ 6
• Ανδρέας Εμπειρίκος	σελ 7
ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	σελ 8-19
• Giorgio de Chirico	σελ 8
• Joan Miro	σελ 9
• Νίκος Εγγονόπουλος	σελ 10
• Max Ernst	σελ 11
• René Magritte	σελ 12
• Alberto Giacometti	σελ 13
• Henry Moore	σελ 14
• Man Ray	σελ 15
• Jean Arp	σελ 16
• André Masson	σελ 17
• Salvador Dali	σελ 17-19
Καταληκτική σύνοψη του Σουρεαλισμού	σελ 20
Βιβλιογραφία	σελ 21

ΟΡΙΣΜΟΣ

Καθαρός ψυχικός αυτοματισμός, με τον οποίον επιδιώκεται να εκφραστεί, προφορικά, γραπτά ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, η αυθεντική λειτουργία της σκέψης. Υπαγόρευση της σκέψης χωρίς κανένα έλεγχο της λογικής, ανεξάρτητα από κάθε ηθική και αισθητική μέριμνα.

Συχνά ο όρος χρησιμοποιείται με διαφορετικούς τρόπους για να υποδηλώσει κάτι φανταστικό, αλλόκοτο, παράλογο ή τρελό. Η απλοϊκή αυτή χρήση του όρου είναι ανεπαρκής για την περιγραφή του υπερρεαλιστικού κινήματος, έχει παρόλα αυτά ενσωματωθεί στην καθομιλουμένη (π.χ. "...ήταν μια εντελώς σουρεαλιστική σκηνή!").

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ο Σουρεαλισμός βασίζεται στην πίστη, σε μία ανώτερη πραγματικότητα ορισμένων, παραμελημένων ως τώρα, μορφών συνειρμού, στην παντοδυναμία του ονείρου, στο ανυστερόβουλο παιχνίδι της σκέψης. Επιδιώκει να καταστρέψει οριστικά όλους τους άλλους ψυχικούς μηχανισμούς και να τους αντικαταστήσει στη λύση των βασικών προβλημάτων της ζωής.

Οι σουρεαλιστές καλλιτέχνες επηρεασμένοι από τους εκφραστικούς τρόπους του Ντανταϊσμού, όχι όμως από το μηδενισμό του, αλλά και από τις εμπειρίες ενός παράλογου πολέμου, την πτώση των αξιών, την αποξένωση και την ψυχολογία του υποσυνείδητου, όπως τη διαμόρφωσε ο Φρόιντ, στράφηκαν στον εαυτό τους, στο υποσυνείδητο, στο όνειρο, στη φαντασίωση, στο παράλογο και παρανοϊκό σε μια προσπάθεια να δώσουν μορφή σ' ένα «καθαρά εσωτερικό μοντέλο».

ΣΧΕΣΗ ΝΤΑΝΤΑ-ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΥ

Η σχέση Νταντά και Σουρεαλισμού είναι περίπλοκη, αφού οι ομοιότητες ανάμεσα στα δύο κινήματα ήταν πολλές. Ο Σουρεαλισμός κληρονόμησε από το Νταντά την εχθρότητα προς την αστική τάξη και συνέχισε-θεωρητικά τουλάχιστον- τις επιθέσεις κατά των παραδοσιακών μορφών τέχνης. Αρκετοί από τους καλλιτέχνες, που είχαν συνδέσει το όνομα τους με το Νταντά προσχώρησαν στον Σουρεαλισμό, αλλά θα ήταν λάθος να ισχυριστεί κανείς ότι τα έργα τους έγιναν από τη μια μέρα στην άλλη σουρεαλιστικά. Κατά κάποιον τρόπο, ο Σουρεαλισμός ήρθε να αντικαταστήσει το Νταντά. Κύρια αιτία της ρήξης με το Νταντά ήταν η διαφωνία σχετικά με το αν υπάρχει κάτι που μπορεί να γίνει αποδεκτό ή όχι, με δεδομένη την προσήλωση των υπερρεαλιστών στον αυτοματισμό και στις φροϋδικές θεωρίες. Παρά το γεγονός πως ο υπερρεαλισμός διαμορφώθηκε όντας άρρηκτα συνδεδεμένος με το ρεύμα του ντανταϊσμού, τα μέλη του δεν χαρακτηρίζονταν από τον αρνητισμό των ντανταϊστών, αλλά αναζητούσαν ένα κοινωνικό όραμα και μια κατεύθυνση έκφρασης απαλλαγμένη από κάθε είδους λογικά τεχνάσματα. Η βασική διαφορά ανάμεσα στα δύο κινήματα βρίσκεται στην αντικατάσταση του αναρχισμού του Νταντά από την διατύπωση θεωριών και αρχών.

Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΣΟΥΡΕΑΛΙΣΜΟΥ

Ο Σουρεαλισμός γεννήθηκε από την επιθυμία για θετική δράση, από την τάση να αρχίσει και πάλι να χτίζεται κάτι μέσα από τα ερείπια του Νταντά. Ο Σουρεαλισμός γεννήθηκε στο Παρίσι και αναπτύχθηκε ως επί το πλείστον από νεαρούς ποιητές της εποχής, κυρίως από την ομάδα που διηύθυνε το λογοτεχνικό περιοδικό *Litterature* στο διάστημα 1919-1924, διαμορφώνοντας την τάση που αργότερα οδήγησε στη δημοσίευση ενός Μανιφέστου που ανήγγειλε τη δημιουργία ενός νέου κινήματος.

Βασικές επιρροές αυτής της πρώιμης υπερρεαλιστικής ομάδας υπήρξαν οι Ρεμπώ, Λωτρεαμόν και Μαλλαρμέ, αλλά και σύγχρονοι λογοτέχνες της εποχής όπως ο Απολλιναίρ και Πιέρ Ρεβερντύ. Άλλες σαφείς επιρροές προήλθαν από τον γερμανικό Ρομαντισμό αλλά και το αγγλικό γοτθικό μυθιστόρημα. Το περιοδικό *Litterature* ήταν αρχικά υπό την διεύθυνση των Λουί Αραγκόν, Αντρέ Μπρετόν και Φιλίπ Σουπώ και συνεργάστηκε με πρωτοποριακούς αλλά και περισσότερο παραδοσιακούς καλλιτέχνες. Πυρήνα των υπερρεαλιστικών ιδεών αποτέλεσαν παράλληλα οι θεωρίες του Φρόυντ, αν και οι υπερρεαλιστές δεν ενδιαφέρονταν για τις θεραπευτικές δυνατότητες της ψυχαναλυτικής μεθόδου, αλλά για τα όνειρα ως καταστάσεις απελευθέρωσης της ανθρώπινης φαντασίας.

Με τον ερχομό στο Παρίσι του Τριστάν Τζαρά, ενός από τους πρωτεργάτες του κινήματος του ντανταϊσμού, το περιοδικό ακολούθησε ένα δρόμο περισσότερο επαναστατικό, αντίθετα σε όλα τα ρεύματα της τέχνης που προηγήθηκαν και κυρίως αντίθετα στο κατεστημένο της εποχής και την αδρανή αστική τάξη. Η δυσπιστία απέναντι στον ορθολογισμό και τις τυπικές συμβάσεις που αποτελούσαν «ιερές» αξίες για την εποχή και για αρκετούς καλλιτέχνες της πρωτοπορίας, αποτέλεσε τη βάση για την εξερεύνηση του χώρου του ασυνείδητου και του ονείρου. Υπό αυτές τις συνθήκες καθιερώθηκε και η μέθοδος της αυτόματης γραφής, η οποία έδωσε το πρώτο γνήσιο υπερρεαλιστικό έργο, τα Μαγνητικά Πεδία (*Les Champs Magnetiques*, 1920) των Αντρέ Μπρετόν και Φιλίπ Σουπώ.

Το 1921 ο Μπρετόν οργάνωσε μια εικονική δίκη του εθνικιστή συγγραφέα Μώρις Μπαρρές, που είχε διαλυτικές συνέπειες για το Νταντά. Το ρήγμα στους κόλπους των Ντανταϊστών έγινε φανερό όταν ο Τζαρά δεν δέχτηκε να συνεργαστεί και διακωμώδησε τη διαδικασία, αρνούμενος να απαντήσει σοβαρά στις ερωτήσεις του Μπρετόν ως «πρόεδρος του δικαστηρίου». Αυτή η δίκη χαρακτηρίστηκε από πλήρη έλλειψη χιούμορ και ανήκει στη προϊστορία του Σουρεαλισμού.

Από το Μάρτιο του 1922 ο Μπρετόν ανέλαβε αποκλειστικά τη διεύθυνση της *Litterature* και οδήγησε στην οριστική ρήξη του περιοδικού με την πρωτοπορία της εποχής όπως και με τον ντανταϊσμό, τον οποίο αποκήρυξε δημόσια (*Littérature*, no. 2, Απρίλιος 1922). Επιπλέον ανακοίνωσε τα σχέδια του για ένα Διεθνές Συνέδριο, που θα καθόριζε την «κατεύθυνση του νεωτερικού πνεύματος» και στο οποίο θα συμμετείχαν εκπρόσωποι όλων των κινήματων της Μοντέρνας τέχνης, όπως του Κυβισμού, του Φουτουρισμού, του Νταντά. Κατατάσσοντας έτσι το Νταντά στην ιστορία της τέχνης, ο Μπρετόν ήταν σαφές ότι εξέδιδε και τη ληξιαρχική πράξη θανάτου του.

Πέρασαν όμως δύο χρόνια, από το 1922 ως το 1924, πριν ο Σουρεαλισμός πάρει ουσιαστικά τη μορφή κινήματος. Παρόλο ότι μελλοντικοί Σουρεαλιστές, όπως ο Μπρετόν, ο Ελύάρ, ο Αραγκόν, ο Ρομπέρ Ντεσνός, ο Ρενέ Κρεβέλ, ο Έρνστ, πειραματίζονταν ήδη με τις δυνατότητες του αυτοματισμού και των ονείρων, εκείνο που χαρακτήριζε τη συγκεκριμένη περίοδο ήταν η προσφυγή στον υπνωτισμό και τις ναρκωτικές ουσίες. Μια σειρά ωστόσο από ανησυχητικά

γεγονότα, όπως η απόπειρα ομαδικής αυτοκτονίας υπνωτισμένων οπαδών του κινήματος, οδήγησε στην εγκατάλειψη παρόμοιων πειραματισμών. Στο πρώτο Μανιφέστο του Σουρεαλισμού, ο Μπρετόν απορρίπτει τη «μηχανική» βοήθεια μέσω των ναρκωτικών ή ο υπνωτισμός, εξαιρώντας το Σουρεαλισμό ως μια κατεξοχήν φυσική δραστηριότητα, που δεν προκαλείται από εξωτερικούς παράγοντες.

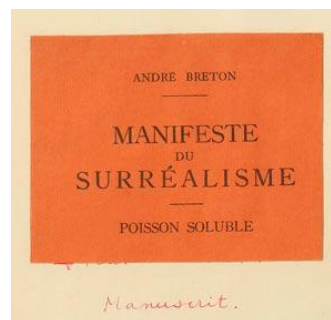
Το 1924, ιδρύθηκε το Γραφείο Σουρεαλιστικών Ερευνών, δημοσιεύτηκε το *Μανιφέστο του Σουρεαλισμού** του Μπρετόν και κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος του περιοδικού *La Revolution Surrealiste*. Η ατμόσφαιρα ευφορίας και μεγάλων προσδοκιών που επικρατούσε είχε ως αποτέλεσμα να συνδεθούν με το νέο κίνημα αρκετοί νεαροί συγγραφείς και καλλιτέχνες.

Αναγνωρίζοντας τη δύναμη της «πράξης αυθόρμητης δημιουργίας», ο Σουρεαλισμός αμφισβήτησε ουσιαστικά το βέτο του Νταντά στην ίδια την έννοια της τέχνης και την αναγκαστικά σαρκαστική στάση του, χωρίς να θέτει στον καλλιτέχνη νέους αισθητικούς κανόνες, του αναγνώριζε και πάλι ένα λόγο ύπαρξης. Η έκκληση πάντως του Αρτώ για γκρέμισμα των συνόρων άργησε αρκετά να βρει ανταπόκριση. Ο Σουρεαλισμός παρέμεινε βασικά ένα γαλλικό, και ειδικότερα παριζιάνικο, κίνημα ως το 1936.

Στο Βέλγιο διαμορφώθηκε παράλληλα μία αυτόνομη υπερρεαλιστική ομάδα που έλαβε επίσημη αναγνώριση το 1926. Μέλη της υπήρξαν οι εκδότες των ντανταϊστικών περιοδικών *oesophage* (1925) και *Marie* (1926), ο ζωγράφος Ρενέ Μαγκρίτ, ο καλλιτέχνης και ποιητής ELT Messens, οι Paul Nougé (1895–1967), Marcel Lecomte (1900–66) και Camille Goemans (1900–60), καθώς και ο μουσικός André Souris. Οι Goemans και Μαγκρίτ εγκαταστάθηκαν αργότερα στο Παρίσι έχοντας αξιοσημείωτη συμβολή στην υπερρεαλιστική ομάδα της πρωτεύουσας. Ο πρώτος υπήρξε ο ιδρυτής μίας ομώνυμης γκαλερί όπου διοργανώνονταν υπερρεαλιστικές εκθέσεις, ενώ ο Μαγκρίτ αποτέλεσε σημαντικό εκπρόσωπο της ομάδας, συνεισφέροντας στην επιθεώρηση *La Révolution surréaliste*.

Το Μανιφέστο του Σουρεαλισμού

*Το Μανιφέστο του 1924 ανήγγειλε τον Σουρεαλισμό ως λογοτεχνικό κίνημα, μνημονεύοντας τη ζωγραφική μόνο σε μία υποσημείωση. Ισχυριζόταν ωστόσο ότι αφορούσε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, αγκαλιάζοντας αγνοημένα ως τότε πεδία, όπως τα όνειρα και το ασυνείδητο, με σκοπό να διερευνήσει και να ενοποιήσει την ανθρώπινη ψυχή σε όλες τις εκφάνσεις της. Ήταν μία συρραφή ιδεών. Ο ορισμός του Σουρεαλισμού δίνει έμφαση στο στοιχείο του αυτοματισμού, ενώ μεγάλο μέρος είναι αφιερωμένο στα όνειρα-άμεση έκφραση του ασυνείδητου, κατά τον Φρόυντ, όταν το συνειδητό χαλαρώνει κατά τη διάρκεια του ύπνου. Αν και δεν ομολογείται στο Μανιφέστο, ο αυτοματισμός όφειλε επίσης πολλά στα μέντιουμ και την «αυτόματη γραφή» τους, και αυτό υποδηλώνεται όταν ο Μπρετόν υπογραμμίζει την παθητικότητα του υποκειμένου:

«Στα έργα μας γινόμαστε βουβοί δέκτες τόσων και τόσων ήχων, απλοί μηχανισμοί καταγραφής».

Παρόλο ότι οι εικαστικές τέχνες κατείχαν δευτερεύουσα κατά κάποιον τρόπο θέση στη σουρεαλιστική ιεραρχία και το ενδιαφέρον του Σουρεαλισμού επικεντρωνόταν στην ποίηση, τη φιλοσοφία και την πολιτική, εντούτοις ο Σουρεαλισμός έγινε γνωστός στο ευρύτερο κοινό κυρίως μέσω των εικαστικών τεχνών.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΠΟΙΗΣΗ

Οι καλλιτέχνες που διαμόρφωσαν το κίνημα καταγράφηκαν στο πρώτο Μανιφέστο του υπερρεαλισμού (1924) του Αντρέ Μπρετόν, καθώς και στην πραγματεία *Une Vague de rêves* (1924) του Λουί Αραγκόν, ενώ συμμετείχαν ενεργά στα περιοδικά *La Révolution surréaliste* και *Litterature* που εξέδιδε η υπερρεαλιστική ομάδα. Ο Μπρετόν αναγνωρίζεται ως κεντρική φυσιογνωμία και ένας από τους σημαντικότερους θεωρητικούς τού κινήματος, ενώ άλλα διακεκριμένα μέλη υπήρξαν οι ποιητές Πωλ Ελύάρ, Ρενέ Κρεβέλ, Ρομπέρ Ντεσνός, Μπενζαμίν Περέ, Ροζέ Βιτράκ.

André Breton

Ο Αντρέ Μπρετόν (19 Φεβρουαρίου 1896-28 Σεπτεμβρίου 1966) ήταν σημαντικός Γάλλος λογοτέχνης. Ποιητής και δοκιμιογράφος, είναι ο κυριότερος θεωρητικός του υπερρεαλισμού και ίσως η σημαντικότερη μορφή του. Είναι ουσιαστικά η προσωποποίηση του λεγόμενου ορθόδοξου υπερρεαλισμού.

Έζησε και έδρασε πεισματικά εμμένοντας στη μέριμνά του να διευρύνει τα όρια της ποίησης, να επιφέρει μian εκρηκτική ένωση σχεδόν όλων των τεχνών και, ακόμα πιο σημαντικό, να θέσει τις τέχνες στην υπηρεσία της ελευθερίας, προτείνοντας και προωθώντας με πάμπολλα μέσα το «πάντρεμα» της καλλιτεχνικής πρωτοπορίας με την εμπροσθοφυλακή της επανάστασης.

Δεν κουράστηκε να εξαπολύει απανωτές επιθέσεις σε κάθε λογής σύμβαση και να εφορμά σε μέχρι τότε απόρθητα οχυρά πεποιθήσεων, αξιών, εθίμων και ηθών. Αποτελεί ένα από τα λίγα, μα τόσο πειστικά και εμπρηστικά, παραδείγματα του πού μπορεί να οδηγήσει η παθιασμένη ενασχόληση με τη γλώσσα όταν αρχίσει να υπερβαίνει κάποια καθιερωμένα όρια και πεδία. Φοιτητής την ιατρικής, μεσούντος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, θα έρθει σε επαφή με τις ρηζικέλευθες αναλύσεις του Ζίγκμουντ Φρόιντ, η απελευθερωτική δύναμη των οποίων θα αποτελέσει έναν από τους τρεις στύλους της σοφίας αυτού του πολυσχιδούς καλλιτέχνη και επαναστάτη.

Δείχνει μian ιδιαίτερη προτίμηση για τις συλλογικές δραστηριότητες και παρεμβάσεις, μια προτίμηση που δεν εγκατέλειψε ποτέ. Ήδη το 1919, συνθέτει μαζί με τον Σουπώ τα πρωτοποριακά «*Μαγνητικά Πεδία*», ένα κολάζ πεζών, ποιημάτων και αλλόκοτων αφορισμών όπου την πρωτοκαθεδρία έχει η απολύτως ελεύθερη έκφραση, ακόμα και η καταγραφή παράλογων, τρελών, ξέφρενων σκέψεων που, ενώ φαινομενικά απομακρύνονται από την ποίηση όπως την ξέραμε, στην ουσία αποθεώνουν την ποιητική έκφανση της σκέψης και της ζωής. Στα «*Μαγνητικά Πεδία*» συναντάμε φράσεις-κλειδιά τόσο για την μετέπειτα εξέλιξη του Μπρετόν όσο και για το σύνολο της αβανγκάρντ του 20ού αιώνα, φράσεις όπως «*Η λησμονιά είναι η πιο φλογερή λαχτάρα*». Διόλου τυχαίο δεν είναι ότι η πρώτη επίσημη διακήρυξη των situationnistes, των καταστασιακών του Γκι Ντεμπόρ, σύμφωνα με την οποία «*Η λήθη είναι το κυρίαρχο πάθος μας*», αποτελεί μια ηχώ αυτής της ρήσης του Μπρετόν.

Ο Μπρετόν κρίνει στρατηγικά ότι είχε φτάσει η στιγμή του περάσματος από την μηδενιστική άρνηση που πρέσβευε το Νταντά στην συνεκτική θέση, από την δέουσα τότε κονιορτοποίηση των άκαμπτων πεποιθήσεων στη συγκρότηση ενός νέου έμπρακτου ηθικοαισθητικού προτάγματος, από την καταβαράθρωση ενός συστήματος πεπαλαιωμένων και οικτρά διαψευσμένων αξιών στην περιπέτεια της επινόησης και της διάδοσης αξιών που εμπνέονται από τον έρωτα της ελευθερίας και την ελευθερία του έρωτα, από τη λυτρωτική ενδοσκόπηση, από τη συλλογική δράση και από τον γόνιμο

ανθρωποκεντρισμό. Ακόμη λάμπει η ρήση: «Ο Άνθρωπος είναι η απάντηση όποια κι αν είναι η ερώτηση». Ακόμη μένει επίκαιρο το μέλημα του Μπρετόν για την «αποστολή της εδραίωσης της αλήθειας στον κόσμο». Ακόμη ισχύει, και κλείνεται ξανά και ξανά, το μεγάλο ραντεβού του Υπερρεαλισμού με την Ιστορία: «Ναι, αυτό είναι το εγχείρημά μας. Το Όνειρο και η Επανάσταση είναι φτιαγμένα για να συμμαχήσουν, όχι για να αποκλείσουν το ένα το άλλο. Να ονειρεύεσαι την Επανάσταση δεν σημαίνει 'ότι την αποποιείσαι, αλλά ότι την κάνεις διπλά και δίχως νοητικές επιφυλάξεις».

Το έργο του παραμένει επίκαιρο όπως και η ρήση του ότι έχουμε ανάγκη τα «παρατηρητήρια του εσωτερικού ουρανού». Η επιγραφή στον τάφο του, «Αναζητώ το χρυσάφι του χρόνου», δεν παύει να εμπνέει όλους εκείνους που πιστεύουν ακράδαντα ότι η Πράξη είναι η Αδελφή του Ονείρου.

- **Situationistes** (Si) ήταν μία μικρή ομάδα διεθνείς πολιτικός και καλλιτεχνικός ταραχοποιοί με τις ρίζες μέσα Μαρξισμός, Lettrism και ο πρόωρος - 20 ευρωπαϊκός καλλιτεχνικός αιώνα θορίου και πολιτικός πρωτοπορίες. Διαμορφωμένο το 1957, το Si δραστηριοποιήθηκε στην Ευρώπη μέσω της δεκαετίας του '60 και επεδίωξε σε σημαντικούς κοινωνικούς και πολιτικούς μετασχηματισμούς. Στη δεκαετία του '60 χώρισε σε διάφορες διαφορετικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένου του Situationist Bauhaus, τον αντεθνικό και Δεύτερο Situationist διεθνές. Το πρώτο Si απολύεται το 1972.

Paul Eluard

Ο Πωλ Ελυάρ (πραγματικό όνομα Eugène Grindel, 14 Δεκεμβρίου 1895 - 18 Νοεμβρίου 1952) ήταν Γάλλος ποιητής που δραστηριοποιήθηκε στα καλλιτεχνικά ρεύματα του ντανταϊσμού και του υπερρεαλισμού. Γεννήθηκε στην πόλη Σαιν-Ντενί, κοντά στο Παρίσι όπου πέρασε τα πρώτα του χρόνια.

Αποτελέσε έναν από τους ιδρυτές της επιθεώρησης των υπερρεαλιστών *Litterature* καθώς και της μεταγενέστερης έκδοσης *La Revolution Surrealiste*. Παρέμεινε στις τάξεις της υπερρεαλιστικής ομάδας του Παρισιού μέχρι το 1938.

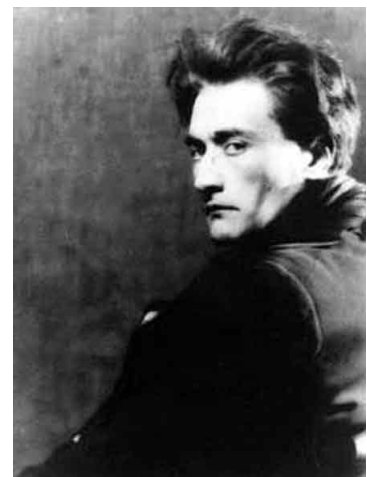
Από τις αρχές του Β παγκοσμίου πολέμου κάνει στροφή προς την αγωνιστική ποίηση χωρίς να αρνηθεί τα σουρεαλιστικά σύμβολα. Ο υποκειμενικός κόσμος του καλλιτέχνη έδωσε τη θέση του στην αντικειμενική πραγματικότητα κι έτσι ήρθε σε επαφή με τα ευρύτερα λαϊκά στρώματα. Το ποιητικό σύμπαν του Ελυάρ είναι ένας κόσμος πραγματικός, ένας κόσμος που δεν υποφέρει από καμιά μεταφυσική αγωνία, αλλά υποφέρει γιατί του λείπουν τα στοιχειώδη

εκείνα πράγματα που κάνουν τη ζωή υποφερτή. Είναι απαραίτητο βέβαια για να ξεχωρίσει ένας ποιητής και να προστεθεί στους μεγάλους να κάνει μια τομή στην τέχνη . Και το κατόρθωσε γιατί πέρα από τις ενέργειές του με τη συμμετοχή του στο κίνημα του Σουρεαλισμού και τους αγώνες του για την ειρήνη και την ελευθερία έχει συνδέσει το όνομά του με τα ουμανιστικά ιδεώδη . Σε όλα του τα ποιήματα υπάρχει μια παιδική αθωότητα .Τραγούδησε με πάθος τον έρωτα και ύμνησε τη γυναίκα σύμφωνα με τη φύση της, που την είδε σαν ισότιμη με τον άντρα , αλλά η ποίησή του δεν είναι μόνο ερωτική. Τα ποιητικά του σύμβολα της τελευταίας περιόδου παίρνουν μια άλλη σημασία από εκείνη των πρώτων του ποιημάτων και όταν χρησιμοποιεί τα φυσικά στοιχεία, το νερό, το χώμα, τον άνεμο, την φωτιά, τα χρησιμοποιεί σαν δυνάμεις καταλυτικές και ανανεωτικές .Κατά τη διάρκεια του Β' παγκοσμίου πολέμου πήρε ενεργό μέρος στην Αντίσταση, ως μέλος του κομμουνιστικού κόμματος. Θεωρείται μέχρι σήμερα ένας από τους σημαντικότερους ποιητές του υπερρεαλισμού.

Antonin Artaud

Ο Αντονέν Αρτώ (*Antonin Artaud*, πλήρες όνομα *Antoine Marie Joseph Artaud*) ήταν Γάλλος ηθοποιός, σκηνοθέτης, ποιητής και θεωρητικός του θεάτρου. Γεννήθηκε στις 4 Σεπτεμβρίου του 1896 και πέθανε στις 4 Μαρτίου του 1948. Από τα πρώτα μέλη του υπερρεαλισμού και τακτικός συνεργάτης του περιοδικού *La Revolution Surrealiste* (*Η Σουρρεαλιστική επανάσταση*).

Ο Αρτώ συνέγραψε πλήθος δοκιμίων και μελετών για το θέατρο και τη δραματολογία. Ο ίδιος επινόησε και δημιούργησε το *θέατρο της Σκληρότητας* (*Théâtre de la cruauté*).

Σύμφωνα με τον ίδιο τον Αρτώ, το θέατρο της σκληρότητας δημιουργήθηκε προκειμένου να αποκατασταθεί στο θέατρο μια εμπαθής και σπασμωδική σύλληψη της ζωής. Βασικά χαρακτηριστικά του θεάτρου της σκληρότητας είναι:

1. Η απαισιοδοξία αλλά ταυτόχρονα και η ελπίδα ότι το θέατρο μπορεί να οδηγήσει σε αλλαγές.
2. Η απομάκρυνση του κοινού από την καθημερινή πραγματικότητα και η χρήση συμβόλων με σκοπό την συναισθηματική και ψυχική συμμετοχή του.
3. Χρήση τεχνικών και σκληρών εκφραστικών μέσων με απότερο στόχο την αφύπνιση του κοινού, ένα είδος ψυχοθεραπείας.
4. Χρήση του γκροτέσκου, του άσχημου και του πόνου για την απεύθυνση στο κοινό

Ο Αρτώ υπήρξε επίσης ηθοποιός. Μάλιστα εμφανίστηκε σε δύο ταινίες που θεωρούνται κλασικές: στο *La Passion de Jean d'Arc* του Καρλ Ντράγιερ του 1928 (στο ρόλο του Jean Massieu) και στο *Napoléon* του Αμπέλ Γκανς του 1927 (στο ρόλο του Marat).

Ανδρέας Εμπειρικός

Ο Ανδρέας Εμπειρικός (2 Σεπτεμβρίου 1901 - 3 Αυγούστου 1975) ήταν Έλληνας ποιητής, πεζογράφος, φωτογράφος και ψυχαναλυτής. Γεννημένος στη Μπραΐλα της Ρουμανίας, εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα το 1902 και αργότερα παρακολούθησε μαθήματα φιλοσοφίας και αγγλικής φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και στο King's College του Λονδίνου. Την περίοδο 1926-1931 έζησε στο Παρίσι, όπου συνδέθηκε με τον κύκλο των υπερρεαλιστών και ασχολήθηκε ενεργά με την ψυχανάλυση, κοντά στον ιδρυτή της Ψυχαναλυτικής Εταιρείας του Παρισιού, Ρενέ Λαφόργκ.

Ως λογοτέχνης ανήκει στη Γενιά του '30 και αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του ελληνικού υπερρεαλισμού.

Ο Εμπειρικός υπήρξε εισηγητής του υπερρεαλισμού στην Ελλάδα, καθώς και ο πρώτος που άσκησε την ψυχανάλυση στον ελληνικό χώρο, ασκώντας την ψυχαναλυτική πρακτική κατά την περίοδο 1935-1951. Χαρακτηρίζεται ως ένας από τους κατεξοχήν «οραματιστές ποιητές», κατέχοντας περίοπτη θέση στον ελληνικό λογοτεχνικό κανόνα, παρά τη δυσπιστία με την οποία αντιμετωπίστηκε αρχικά το έργο του^[2]. Από το σύνολο του έργου του ξεχωρίζει η πρώτη ποιητική συλλογή του, με τίτλο *Υψικάμινος*, ως το πρώτο αμιγώς υπερρεαλιστικό κείμενο στην Ελλάδα, ενώ ανάμεσα στα πεζά έργα του διακρίνεται το τολμηρό ερωτογράφημα *Ο Μέγας Ανατολικός*, που προκάλεσε αντιδράσεις για την ελευθεροστομία και το ερωτικό περιεχόμενό του. Σημαντικό τμήμα του έργου του εκδόθηκε μετά τον θάνατό του.

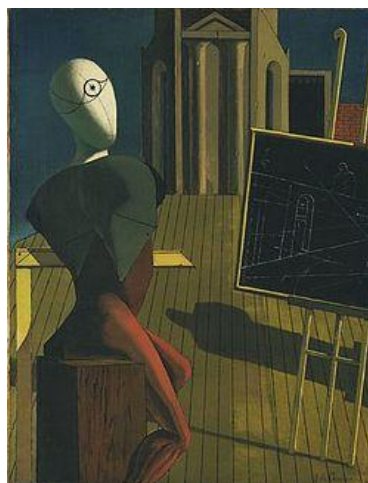
ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ

Giorgio de Chirico

Ο Τζόρτζιο ντε Κίρικο(10 Ιουλίου 1888 - 20 Νοεμβρίου 1978) ήταν Ιταλός ζωγράφος, συγγραφέας και γλύπτης, γνωστός ως ένας από τους καλλιτέχνες που διαμόρφωσαν το ιδίωμα της *Μεταφυσικής Ζωγραφικής* (*Pittura metafisica*) αλλά και για την επιρροή που άσκησε σε καλλιτεχνικά ρεύματα του 20ού αιώνα.

Οι πίνακες του διέπονται από οραματικά και ποιητικά στοιχεία, ενώ χαρακτηρίζονται από την ιδιαίτερη έμφαση τού ντε Κίρικο σε αινιγματικές συνθέσεις και στην αμφισημία των αντικειμένων.

Επίσης είναι ένας από τους πρώτους σουρεαλιστές ζωγράφους, που με τη «μεταφυσική» του ζωγραφική εξωτερικεύει ένα φανταστικό εσωτερικό και αινιγματικό κόσμο με φανταστικές φιγούρες από αγάλματα ή ξόανα, νεκρές φύσεις, περίεργα αντικείμενα, κουτιά και κίονες σε περιβάλλον ξένο προς αυτά, σε έρημους χώρους, ανάμεσα σε αφιλόξενα οικοδομήματα λουσμένα σε δυνατό φως με βαθιές σκιές όπως στο έργο «Οι Ανησυχητικές Μούσες» (1916).

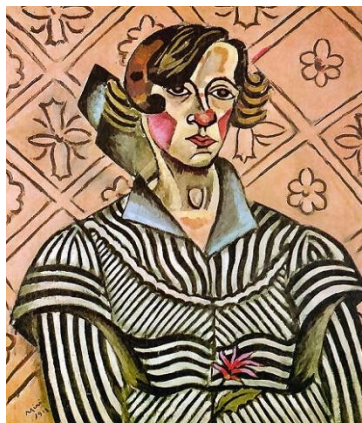
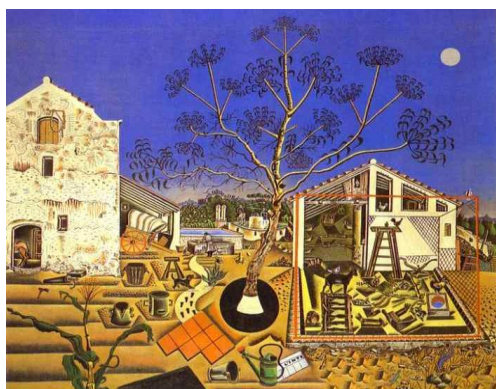

Ο μάντης, λάδι σε μουσαμά. Τυπικό δείγμα ανδρείκελου. Ο ντε Κίρικο ανέπτυξε αυτό το στοιχείο απρόσωπου και άφωνου ανθρώπινου υποκατάστατου με τον Απολιναίρ και τον Σαβίνιο και εξελίχθηκε σε *alter ego* του ζωγράφου.

Joan Miro

Ο Ζουάν Μιρό ήταν Καταλανός ζωγράφος και γλύπτης και θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους υπερρεαλιστές καλλιτέχνες του 20ου αιώνα.

Ο Σουρεαλισμός του Ισπανού ζωγράφου και γλύπτη Χουάν Μιρό διακρίνεται για τα ευφάνταστα, συχνό χιουμοριστικά και φαινομενικά τουλάχιστον, παιδικά-αφελή σχήματα, χρωματισμένα με καθαρά βασικά χρώματα, συν μαύρο και άσπρο. Αυτά τα σχήματα φαίνονται να αιωρούνται σ' έναν αινιγματικό χώρο όπως στο έργο «Το καρναβάλι του Αρλεκίνου» (1924-5).

Ο Νίκος Εγγονόπουλος (21 Οκτωβρίου 1907 - 31 Οκτωβρίου 1985) ήταν Έλληνας καθηγητής του Ε.Μ. Πολυτεχνείου, ζωγράφος, σκηνογράφος και ποιητής. Θεωρείται ένας από τους μείζονες εκπροσώπους της γενιάς του '30, ενώ αποτέλεσε και έναν από τους κύριους εκφραστές του υπερρεαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα. Το έργο του περιλαμβάνει ακόμα μεταφράσεις, κριτικές μελέτες και δοκίμια.

Γεννήθηκε τον Οκτώβριο του 1907 στην Αθήνα και πραγματοποίησε τις βασικές του σπουδές εσωτερικός σε Λύκειο του Παρισιού. Το 1932 γράφτηκε στην Σχολή Καλών Τεχνών, όπου μαθήτευσε κοντά στον Κωνσταντίνο Παρθένη, ενώ παράλληλα παρακολουθούσε μαθήματα βυζαντινής τέχνης στο εργαστήριο των Φώτη Κόντογλου και Α. Ευγγόπουλου, μαζί με το Γιάννη Τσαρούχη. Έκανε ελεύθερες σπουδές σε Παρίσι, Βιέννη, Μόναχο και Ιταλία. Δίδαξε στη Σχολή Αρχιτεκτόνων του Ε.Μ.Π., ζωγραφική, ιστορία της τέχνης και σκηνογραφία από το 1938, διαδοχικά ως επιμελητής, έκτακτος, μόνιμος και τακτικός καθηγητής. Την ίδια περίοδο γνωρίστηκε με άλλους σημαντικούς καλλιτέχνες, μεταξύ των οποίων ο Ανδρέας Εμπειρίκος, ο Γιάννης Μόραλης και ο Τζόρτζιο ντε Κίρικο.

Τα πρώτα δείγματα της ζωγραφικής του παρουσιάστηκαν το 1938 στην Έκθεση Τέχνη της Νεοελληνικής Παραδόσεως και αποτελούσαν έργα που απεικόνιζαν παλαιά σπίτια της Δυτικής Μακεδονίας. Την ίδια χρονιά σημειώθηκε και η είσοδός του στα ελληνικά γράμματα, αρχικά με τη δημοσίευση μεταφράσεων σε ποιήματα του Τριστάν Τζαρά και λίγο αργότερα, τον Ιούνιο του 1938, με την κυκλοφορία της πρώτης του ποιητικής συλλογής με τον τίτλο *Μην ομιλείτε εις τον οδηγό*.

Το 1945 αποσπάστηκε στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο ως βοηθός στην έδρα Διακοσμητικής και Ελευθέρου Σχεδίου, θέση που διατήρησε μέχρι το 1956. Το 1949 συμμετείχε στην ίδρυση του καλλιτεχνικού ομίλου Αρμός με σκοπό την προώθηση μιας σύγχρονης αισθητικής πρότασης στον ελληνικό χώρο, μαζί με άλλα μέλη στα οποία περιλαμβάνονταν οι ζωγράφοι Χατζηκυριάκος-Γκίκας, Μόραλης και Τσαρούχης. Παράλληλα εργάστηκε στο Υπουργείο Οικισμού και Ανοικοδομήσεως και σε συνεργασία με την αρχιτεκτονική ομάδα του Δημήτρη Πικιώνη σχεδίαζε νέα κτίρια.

Ποιήματα του Εγγονόπουλου έχουν μεταφραστεί στα γαλλικά, αγγλικά, ιταλικά, ισπανικά, δανικά, πολωνικά, ουγγρικά και τη βενετική διάλεκτο. Επιπλέον έχουν μελοποιηθεί από το Νίκο Μαμαγκάκη και τον Αργύρη Κουνάδη, ο οποίος έγραψε τη μουσική υπόκρουση στο ποίημα Μπολιβάρ για το δίσκο της εταιρίας Διόνυσος, σε απαγγελία του ίδιου του Εγγονόπουλου.

Το έτος 2007 ανακηρύχθηκε από τον καλλιτεχνικό κόσμο της χώρας ως "Έτος Ν. Εγγονόπουλου".

Max Ernst

Ο Μαξ Ερνστ (1891-1976) ήταν Γερμανός ζωγράφος και γλύπτης και θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους καλλιτέχνες του κινήματος του υπερρεαλισμού αλλά και εν γένει της μοντέρνας τέχνης. Η τέχνη του χαρακτηρίστηκε από πρωτοποριακά και ρηξικέλευθα στοιχεία, με εμφανείς επιρροές από το σουρρεαλιστικό κίνημα. Επιπλέον, ο Μαξ Ερνστ διακρίθηκε για το συνδυασμό διαφορετικών τεχνικών που χρησιμοποίησε, καθώς και από μία διαρκή αναζήτηση νέων μεθόδων σύνθεσης.

Συντάραξε τον καλλιτεχνικό κόσμο με τη πρωτοποριακή και ρηξικέλευθη τέχνη του. Από το σουρρεαλιστικό στυλ και τις οφθαλμαπάτες πολλών καλλιτεχνών του κινήματος αυτού, προτίμησε το συνδυασμό διαφορετικών τεχνικών, όπως το κολάζ και το ασαμπλάζ των Ντανταϊστών, στη διάρκεια μιας σταδιοδρομίας που χαρακτηρίστηκε από διαρκή αναζήτηση νέων μεθόδων σύνθεσης. Συνήθως τα έργα του ανατρέπανε τους συμβατικούς κανόνες περί ομορφιάς και δε δίνανε τη δυνατότητα καμιάς λογικής εξήγησης, παρ' ότι στα ώριμα έργα, η ζωγραφική του έγινε πιο λυρική κι αρμονική. Σε κάθε περίπτωση, η ακόρεστη επιθυμία του να πειραματιστεί με πολλές και διάφορες τεχνικές, επηρέασε μια ολόκληρη γενιά, εκείνη των ζωγράφων αφηρημένης τέχνης, κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

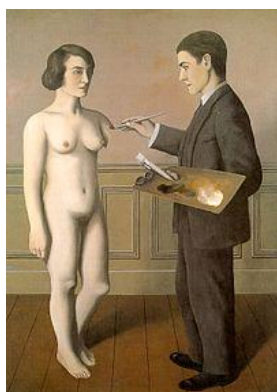
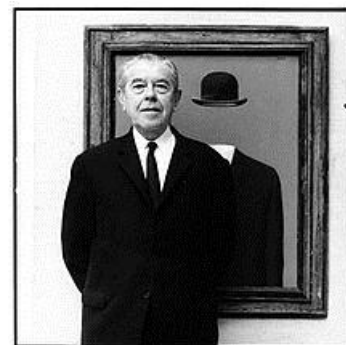

René Magritte

Ο Ρενέ Μαγκρίτ (René François Ghislain Magritte, 21 Νοεμβρίου, 1898 – 15 Αυγούστου, 1967) ήταν ένας σουρεαλιστής καλλιτέχνης με επιρροές από το καλλιτεχνικό κίνημα του ντανταϊσμού, που γεννήθηκε στην πόλη Λεσσίν του Βελγίου. Ήταν ένας αριστοτεχνικός ζωγράφος. Στα έργα του συχνά παραθέτει συνηθισμένα αντικείμενα, ή κάποιο ασυνήθιστο πλαίσιο, δίνοντας νέες ερμηνείες σε γνωστά αντικείμενα.

Η τέχνη του Μαγκρίτ δείχνει ένα πιο αντιπροσωπευτικό ύφος του σουρεαλισμού σε σύγκριση με το «αυτόματο» ύφος που συναντούμε σε έργα καλλιτεχνών όπως ο Χουάν Μιρό. Εκτός από φανταστικά στοιχεία, το έργο του είναι συχνά πνευματώδες και διασκεδαστικό. Επίσης ζωγράφησε μια σειρά σουρεαλιστικής εκδοχής άλλων γνωστών πινάκων.

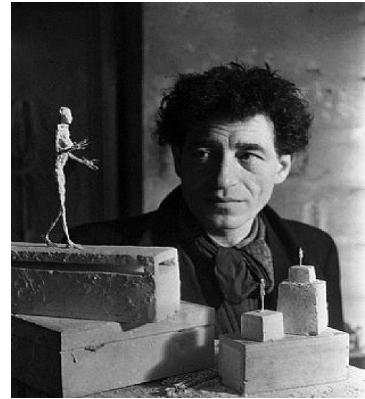
Ο Ρενέ Μαγκρίτ περιέγραψε τα έργα του λέγοντας: «Η ζωγραφική μου είναι ορατές εικόνες που δεν κρύβουν κάτι — προκαλούν μυστήριο και, πράγματι, όταν κάποιος βλέπει έναν από τους πίνακές μου, θέτει στον εαυτό του αυτήν την απλή ερώτηση: “Τι σημαίνει αυτό;” Οι πίνακές μου δεν σημαίνουν κάτι, επειδή και το μυστήριο δεν σημαίνει κάτι — είναι απλά άγνωστο.»

Alberto Giacometti

Αλμπέρτο Τζιακομέτι (ιταλ. Alberto Giacometti, 10 Οκτωβρίου 1901 - 11 Ιανουαρίου 1966), Ελβετός γλύπτης και ζωγράφος που από το 1922 και μετά εγκαταστάθηκε στο Παρίσι. Ο Τζιακομέτι ανήκει στους σημαντικότερους γλύπτες του 20^{ου} αιώνα. Το έργο του χαρακτηρίζεται από στοιχεία του κυβισμού, του σουρεαλισμού και των φιλοσοφικών αναζητήσεων του υπαρξισμού και της ανθρώπινης φύσης (*conditio humana*).

Μέσω της υποκειμενικής οπτικής εμπειρίας δημιούργησε την πλαστική απεικόνιση όχι ως σωματική απομίμηση, αλλά ως φανταστική εικόνα σε έναν ταυτόχρονα πραγματικό και φανταστικό, από αλλά και μη προσβάσιμο χώρο.

© VG Bild-Kunst, Bonn 2006

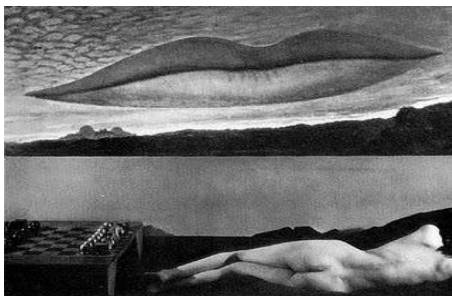
Henry Moore

Ο Χένρυ Μουρ (30 Ιουλίου 1898 - 1986), Μέλος του Τάγματος της Αξίας, Σύντροφος της Τιμής, Μέλος της Συνομοσπονδίας Βρετανών Καλλιτεχνών και Άγγλος γλύπτης του εικοστού αιώνα. Ο Μουρ είναι γνωστός για τις μεγάλες αφηρημένες ανθρώπινες φιγούρες του. Η μεγαλύτερη επίδραση στο έργο του προέρχεται όμως από την παρατήρηση των μορφών που υπάρχουν στη φύση, όπως ομολογεί και ο ίδιος. Στα ώριμα έργα του ο Μουρ αναπαριστά μορφές που καθρεφτίζονται από μορφές που υπάρχουν στην φύση, κυρίως με σχήματα που έχουν καμπύλες. Τα αγαπημένα του θέματα είναι μητέρες με μωρά στην αγκαλιά, οικογένειες, πεσμένοι στρατιώτες και κυρίως μια φιγούρα ανθρώπου πλαγιαστού, που την έφτιαξε σε ξύλο, πέτρα και μπρούντζο και στο τέλος με μάρμαρο. Τα έργα του είναι από ρεαλιστικά μέχρι αφηρημένα.

Man Ray

Ο Μαν Ραίη (Man Ray, 27 Αυγούστου 1890 - 18 Νοεμβρίου 1976) ήταν Αμερικανός καλλιτέχνης, γνωστός κυρίως για το φωτογραφικό του έργο και την ανάμιξή του στα κινήματα του ντανταϊσμού και του υπερρεαλισμού.

Jean Arp

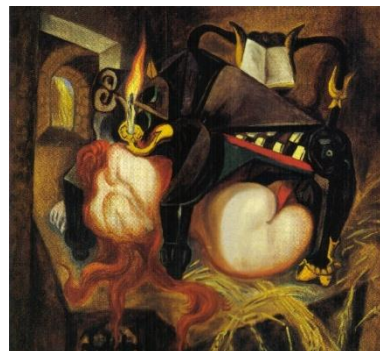
Ο Ζαν Αρπ ή Χανς Αρπ (Jean (Hans) Arp, 16 Σεπτεμβρίου 1886 - 7 Ιουνίου 1966) ήταν γλύπτης, ζωγράφος και ποιητής, γάλλο-γερμανικής καταγωγής.

Μετά το 1924, ο Αρπ προσχώρησε στο σουρεαλιστικό κίνημα. Η τέχνη του βρίσκει την αληθινή της έκφραση σε μια αφηρημένη τυπική τεχνοτροπία, που χρησιμοποιεί στοιχειώδη σύμβολα, που θυμίζουν ιερογλυφικά. Ανάμεσα στα έργα του υπάρχουν έργα χαρακτηριστικής, λιθογραφίες, σχέδια για τάπητες, κεντήματα και γκομπλέν, κολλάζ, και κατά κύριο λόγο έργα αφηρημένης γλυπτικής. Το πιο αξιόλογο έργο απ' τα τελευταία είναι ένα γλυπτό σε ορείχαλκο με τον τίτλο "Ο βοσκός των σύννεφων".

André Masson

Ο Αντρέ Μασόν (4 Ιανουαρίου 1896 - 28 Οκτωβρίου 1987) ήταν Γάλλος ζωγράφος και σχεδιαστής, με συμβολή στην εξέλιξη του υπερρεαλισμού και του Αφηρημένου Εξπρεσιονισμού.

Salvador Dali

Ο Σαλβαδόρ Νταλί (11 Μαΐου 1904 — 23 Ιανουαρίου 1989) ήταν ένας από τους σημαντικότερους Ισπανούς ζωγράφους. Συνδέθηκε με το καλλιτεχνικό κίνημα του υπερρεαλισμού στο οποίο ανήκε για ένα διάστημα. Αποτελεί έναν από τους περισσότερο γνωστούς ζωγράφους του 20ου αιώνα και μια πολύ εκκεντρική φυσιογνωμία της σύγχρονης τέχνης.

Ενώ οι άλλοι σουρεαλιστές στηρίζονται περισσότερο στα όνειρα και την τεχνική του αυτοματισμού για να αντλήσουν, εξιχνιάσουν τις φαντασιώσεις τους από το υποσυνείδητο, ο Σαλβαντόρ Νταλί παρουσιάζεται πραγματικά παρανοϊκός.

Εργάστηκε με όλα τα μέσα, αφήνοντας πίσω του ένα πλούσιο υλικό, αποτελούμενο από ελαιογραφίες, σχέδια, υδατογραφίες, γραφικά, κοσμήματα και αντικείμενα κάθε είδους. Η υπεροχή του ως δημιουργός-καλλιτέχνης είναι φανερή. Ο ίδιος ο Νταλί έλεγε για το έργο του:

«Η δουλειά μου δεν είναι παρά μια αντανάκλαση, αυτών που καταφέρνω, αυτών που γράφω και σκέφτομαι. Όλη η ζωγραφική μου είναι ένα ψήγμα της συνολικής κοσμογονίας μου».

«Θέλω να δω και να καταλάβω τις δυνάμεις και τους κρυφούς νόμους των πραγμάτων. Για να διεισδύσω στην καρδιά των πραγμάτων ξέρω από διάισηση ότι κατέχω ένα εξαιρετικό όπλο: το μυστικισμό». «Διεισδύω όλο και περισσότερο στη συμπυκνωμένη μαγεία του σύμπαντος».

«Το να ξέρει κανείς πώς να κοιτάξει ένα αντικείμενο με τα μάτια του νου ισοδυναμεί με το να το βλέπει με τη μεγαλύτερη δυνατή αντικειμενικότητα. Οι άνθρωποι όμως δε βλέπουν παρά στερεότυπες εικόνες των πραγμάτων, απλές σκιές αδειασμένες από οποιαδήποτε έκφραση, απλά φαντάσματα των πραγμάτων, ενώ θεωρούν χυδαία και φυσιολογικά όλα εκείνα που συνηθίζουν να βλέπουν καθημερινά, όσο θαυμαστά και εκπληκτικά κι αν είναι αυτά. Βλέπω σημαίνει επινοώ.»

Για τον Νταλί οι εικόνες ήταν μάλλον ένα είδος ονείρων που βλέπει κανείς όταν είναι ξύπνιος και που εμφανίζονται ήδη σχηματισμένα. Το θέμα γι' αυτόν ήταν να μεταφερθούν αυτά στο μουσαμά και με αυτή την έννοια έβλεπε το ρόλο του σαν ένα είδος διαμεσολαβητή, ένα είδος μέντιουμ. (Η έννοια του μέντιουμ και οι ανάλογες τεχνικές όπως για παράδειγμα, η κατάσταση της αυτοπροκαλούμενης έκστασης, είχαν παίξει άλλωστε σημαντικό ρόλο στους πρώτους σουρεαλιστικούς πειραματισμούς).

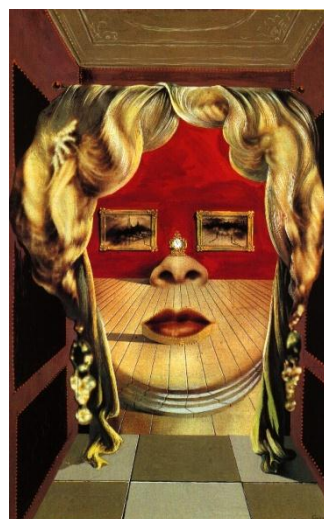
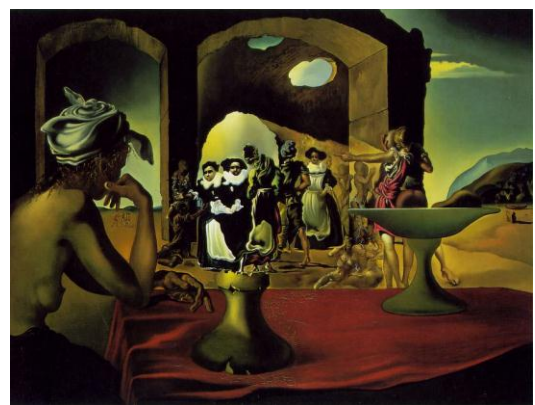
Υπέρμαχος μιας πολιτιστικής επανάστασης που εμψυχώνει μόνο το πνεύμα, που είναι κύριος του χώρου και του χρόνου, αφού όπως γράφει στο “Η πολιτιστική μου επανάσταση”, **«οι πιο ωραίες και οι πιο βαθιές πολιτιστικές επαναστάσεις, έγιναν δίχως τη στασιαστική βία»**, δίνοντας στο παρελθόν το μέσο να κυκλοφορήσει μες στο μέλλον. Στην Πολιτιστική Επανάσταση υποστηρίζει ότι πρέπει να στραφούν προς τα πάνω οι πνευματικές λειτουργίες της κοινωνίας, να επανοδηγηθούν προς την ουράνια, υπερβατική και νόμιμη πηγή. Πρέπει να ξεπροβάλλει μία αριστοκρατία του πνεύματος.

Στη Μυστική Ζωή σε ένα απόσπασμα ο Νταλί γράφει: **«Ο αγώνας μου, ενάντια στην ομοιομορφία για την ποικιλία, ενάντια στην ισοπέδωση για την ιεραρχία, ενάντια στην πολιτική για τη μεταφυσική, ενάντια στην επανάσταση για την παράδοση, ενάντια στο σκεπτικισμό για την Πίστη.»**

Πίστευε ότι: **«Ο παράδεισος βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο του στήθους του ανθρώπου που έχει πίστη»**. Στην “Εμμονή της μνήμης”, τα εύκαμπτα ρολόγια αποτελούν ένα ασύνειδο σύμβολο της σχετικότητας του χώρου και του χρόνου, ένα σουρεαλιστικό στοχασμό πάνω στην κατάρρευση των αντιλήψεών μας για μία σταθερή κοσμική τάξη πραγμάτων, **«από τη στιγμή που η θεωρία της σχετικότητας εκθρόνισε το χρόνο, επαναφέροντάς τον στο σχετικό του ρόλο, όπως αυτός είχε καθοριστεί από τον Ηράκλειτο»**.

Στο βιβλίο του “Τα Κατά Νταλί Πάθη”, ο καλλιτέχνης αναφέρει χαρακτηριστικά: **«Για ένα μυστικιστή σαν εμένα, ο άνθρωπος είναι ύλη που με τη βοήθεια της αλχημείας της τέχνης μπορεί να μετατραπεί σε χρυσάφι.»** Για το Νταλί, αυτός είναι ο σκοπός της τέχνης, αυτός είναι ο σκοπός της καλλιτεχνικής του δημιουργίας. Αυτά τα πιστεύω ενέπνευσαν και αποτυπώθηκαν στα έργα του. Η απaráμιλλη διορατικότητα και η συμβολική περιπλοκότητα στο έργο του το καθιστά για πάντα ένα σταθμό για την τέχνη του 20ου αιώνα.

Καταληκτική σύνοψη του Σουρεαλισμού

Έχοντας διαβάσει και παρατηρήσει το έργο του κάθε καλλιτέχνη μπορούμε να διαμορφώσουμε μία εικόνα για το τι ήταν και είναι ο Σουρεαλισμός. Βλέπουμε ότι ο αυτοματισμός, η φαντασία και τα όνειρα παίζουν καταλυτικό ρόλο στη φιλοσοφία του και πως οι σουρεαλιστές καλλιτέχνες επιδίωκαν να αποτυπώσουν μια διαφορετική πραγματικότητα-μια άλλη διάσταση, μη ορατή στο ανθρώπινο μάτι, αλλά ορατή στο νου και το υποσυνείδητο μας.

Ο Σουρεαλισμός επιδιώκει την αποτύπωση (είτε λεκτική, είτε εικονική) αυθόρμητων συναισθημάτων και σκέψεων που δεν έχουν κοινή λογική. Μελετώντας και παρατηρώντας τα υπάρχοντα έργα σε παραπέμπουν σε μια άλλη πραγματικότητα, μια υπερπραγματικότητα, όπου η κοινή λογική καταργείται και μπαίνουν τα στοιχεία του παραλόγου, που όμως εάν τα παρατηρήσουμε και τα αναλύσουμε δε θα μας φανούν τόσο παράλογα.

Οι Σουρεαλιστές προσπαθούν να αποκωδικοποιήσουν το υποσυνείδητο και να ερμηνεύσουν τα «μυστικά» του. Δε τους απασχολεί η ορθή ερμηνεία των ευρημάτων τους, αλλά η ανακάλυψη και η αποκάλυψη της αβύσσου που κρύβει μέσα του ο κάθε άνθρωπος.

Κατέχουν το ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα στους 2 κόσμους, την πραγματικότητα και την υπερπραγματικότητα. Είναι αυτοί που προσπαθούν να φέρουν στο φως την «αλήθεια» του ανθρώπου με 'ότι μέσα διαθέτουν. Για αυτό στα πρώτα χρόνια του κινήματος χρησιμοποιούσαν σε μεγάλο βαθμό την ύπνωση και ναρκωτικές ουσίες, επιδιώκοντας να έρθουν πιο κοντά σε αυτήν την υπερπραγματικότητα που τόσο αναζητούσαν.

Ο Σουρεαλισμός αποτελεί το κίνημα που προσπαθεί να συλλάβει το «ασύλληπτο» και να το αποτυπώσει είτε με λέξεις, είτε με εικόνες στο χαρτί. Οι υψηλοί στόχοι και προσδοκίες που έχει θέσει ως κίνημα είναι κάτι που θα το βοηθήσει να κρατηθεί στην αιωνιότητα.

Βιβλιογραφία

- *«Έννοιες της Μοντέρνας Τέχνης: Από τον Φωβισμό στον Μεταμοντερνισμό».*

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

- www.wikipedia.org
- www.agora-dialogue.com
- <http://www.scribd.com> “Η κριτική-παρανοϊκή μέθοδος”